

Okul öncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

Examining the relationship between preschool teachers' attitudes towards disasters and their psychological resilience and perceived social support levels

Gökhan ŞENGÜN¹

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye

Bu araştırma, 8. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Özet: Afetlerin önceden tahmin edilememesi, afet anındaki çaresizlik hissi ve sonrasındaki olumsuz deneyimler, bu olayların etkisini arttırmakta ve her kesimden insanı olumsuz yönde etkilemektedir. Afetlerin psikolojik, sosyal, fiziksel ve ekonomik pek çok sonucu bulunmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada nicel yöntemlerden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan 355 anasınıfı ve bağımsız anaokulu öğretmeni, örneklem grubunu oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Afet Tutum Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson korelasyon katsayısı ile gruplar arası farklılıklar için Tek Yönlü ANOVA ve t-testi analizleri yapılmıştır. İstatistiksel analizler sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasında pozitif yönlü zayıf anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi öğretmenleri, afet, psikolojik dayanıklılık, algılanan sosyal destek

Abstract: The unpredictability of disasters, the feeling of helplessness at the time of the disaster, and the negative experiences afterwards increase the impact of these events and negatively affect people from all walks of life. Disasters have many psychological, social, physical, and economic consequences. In this context, the aim of the research is to examine the relationship between preschool teachers' attitudes towards disasters and their levels of psychological resilience and perceived social support. The relational screening model, one of the quantitative methods, was used in the research. The sample group consisted of 355 kindergarten and independent kindergarten teachers working in different provinces of Turkey in the 2022-2023 academic year. Personal Information Form, Disaster Attitude Scale, Brief Psychological Resilience Scale, and Multidimensional Perceived Social Support Scale were used as data collection tools. In determining the relationship between the variables, Pearson correlation coefficient and One-Way ANOVA and t-test analyzes were conducted for differences between groups. As a result of statistical analyses, a weak positive significant relationship was found between preschool teachers' attitudes towards disasters and their levels of psychological resilience and perceived social support. The findings were discussed within the framework of the relevant literature.

Keywords: Preschool teachers, disaster, psychological resilience, perceived social support

1. Giriş

Okul öncesi eğitim, 0-6 yaş arasındaki çocuklara, gelişim özelliklerine uygun bir program çerçevesinde sunulan bir eğitimidir. Bu dönem, çocukların çevresel etkilere en açık olduğu ve temel becerilerin kazanıldığı kritik bir süreçtir (Uludağ, 2008). Bu kapsamda okul öncesi öğretmenleri, bilişsel, psikomotor, duygusal ve sosyal gelişimi destekleyen yaklaşımlarıyla çocukların afetlere karşı dayanıklılıklarını artırmaktadır. Bu doğrultuda, çocuklar yalnızca afet durumlarında değil genel yaşamlarında da problem çözme ve stresle başa çıkma becerilerini geliştirirler. Öğrencilerin

depremin travmatik etkileriyle başa çıkarken kişisel ve çevresel stratejilere başvurdıkları görülmektedir (Yıldırım & Dilekmen, 2025). Bu kapsamda, okul öncesi öğretmenlerinin, öğrencilerin afete yönelik farkındalıklarını artırma, afet becerilerini destekleme ve öğrencilerin afetle başa çıkma becerilerini geliştirmede önemli bir rolü bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, afetleri, ciddi sorunlara, can kayıplarına ve yaralanmalara neden olan olaylar olarak tanımlarken, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) ise afeti, ekonomik, toplumsal ve çevresel zararlara yol açan olaylar olarak belirtmektedir. Afetler, yaşamı olumsuz etkileyen doğa olayları olup psikolojik, sosyal, ekonomik ve fiziksel sonuçları bulunmaktadır (Amanat vd., 2013; Faupel & Styles, 1993; Felix vd., 2011; Fothergill & Peek, 2004; McDonald, 2003). Afet durumlarında, bireyler evlerini kaybetmekte, ciddi sağlık sorunları, elektrik, su vb. hizmetlere erişim sorunu ve çocukların okul eğitiminde ciddi olumsuz durumlar yaşanmaktadır. Afet sonrası yaşanan zorunlu göçler de aile yapısı ve aile içi ilişkileri olumsuz etkileyebilmektedir. Bireylerin afetten etkilenme düzeyleri üzerinde onların psikolojik dayanıklılıkları ve yaşam becerileri etkili olabilmektedir (Adeagbo vd., 2016; Sevim, 2024). Afetlere yönelik tutum, bireylerin afetlere yönelik gösterdikleri bilinç ve tepki süreçlerini kapsamaktadır. Afetlere yönelik olumlu bir tutum olması, bireylerin afetlere yönelik daha hazırlıklı olmasını ve afet sonrasında da daha çabuk toparlanmalarını sağlamaktadır. Afetler gibi travmatik olaylar karşısında, psikolojik dayanıklılığı yüksek bireyler, daha hızlı toparlanarak yeni duruma uyum sağlayabilmektedir. Bu kapsamda, algılanan sosyal destek de afet sonrasında stresle başa çıkılmasına, travma sonrası iyileşme sürecinin hızlanmasına ve psikolojik dayanıklılığın güçlenmesine katkı sunmaktadır. Afetlerle başa çıkma süreçlerinde önemli rol oynayan psikososyal faktörlerin belirlenmesinde afetlere yönelik tutum, psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkinin bilinmesi gerektiği görülmektedir (Aydın & Egemberdiyeva, 2018). Bulut, Şen & Arslan, 2024). Terzi'nin (2008) araştırmasında da psikolojik dayanıklılık ile algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Benzer bir şekilde Güldü (2023)'nün araştırmasında da afet bilinci algı düzeyleri ve stresle başa çıkma tarzlarının da afetlere ilişkin yaşanmışlık, eğitim ve hazırlık durumlarına göre farklılaştığı bulunmuştur.

1.1. Afetlere Yönelik Tutum

Afetler, doğal ya da yapay nedenlerle yaşamı tehdit eden olaylar olarak tanımlanmaktadır. Araştırmalar, afetlerin öğrenciler ve öğretmenler üzerinde travma, depresyon, korku, endişe ve üzüntü gibi derin psikolojik etkilere yol açabildiğini, öğretmenlerin afetlere duyarlılığının yüksek olduğunu ancak bu duyarlılıkla birlikte önlem alma konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini göstermektedir. Örneğin, 2011 Marmara ve 6 Şubat depremi sonrasında öğretmenler ve öğrenciler üzerinde benzer psikolojik etkiler gözlemlenmiş olup bu bulgu, öğretmenlerin ve öğrencilerin afet sonrası yaşananlarla nasıl başa çıkacaklarına ve dayanıklılıklarını nasıl artıracaklarına dair araştırmaların yapılmasını teşvik etmiştir (Bateman & Robinson, 2020; Çelik & Gündoğdu, 2022; Hisli Şahin vd., 2011; Mutch, 2021; Shrestha & Gopal, 2021; Tuna Borucu, 2024). Araştırmalar, psikolojik dayanıklılığın afetle başa çıkmada önemli bir rol oynadığını, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığın yüksek olmasının, öğrencilere daha etkili yardımda bulunmalarını sağlayacağını göstermektedir (Dumont & Provost, 1999; Felix vd., 2011; Gülaçtı, 2010; Sameroff & Seifer, 1990).

1.2. Psikolojik Dayanıklılık

Psikolojik dayanıklılık, hayatta karşılaşılan olumsuz durumlara karşı direnç gösterme ve mücadele etme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Kavi & Karakale, 2018). Psikolojik dayanıklılık, bireylerin güçlü yönlerini keşfetmeleri ve bunlardan faydalanmaları açısından önemli bir rol oynamaktadır (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Byun ve diğerleri (2022) araştırmalarında, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında önemli farklılıklar olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmalar, yüksek psikolojik dayanıklılığa sahip bireylerin zor durumlarla daha çabuk başa çıkabildiklerini, depresyona karşı daha dayanıklı olduklarını ve yeni durumlara daha hızlı adapte olabildiklerini göstermektedir (Briner, 2000; Fava &

Tomba, 2009; Karairmak, 2006; Keyes vd., 2002; Klag & Bradley, 2004; Maddi & Khoshaba, 1994; Tugade & Fredrickson, 2004).

1.3. Algılanan Sosyal Destek

Algılanan sosyal destek, ihtiyaç duyulduğunda yardım istenebilecek kişilerden veya gruplardan yararlanma inancını ifade etmektedir. Algılanan sosyal destek bireylerin zor durumlarla başa çıkma yeteneğini arttırmakta ve olumlu bir etki yaratmaktadır (Cohen vd., 1984; Cohen & Wills, 1985; Seeman, 1996; Sorias, 1988; Stokes, 1985; Taylor, 2011; Thoits, 1995; Turner vd., 1983; Wethington & Kessler, 1986). Bu kapsamda, öğretmenler hem afet öncesi hem de afet sonrası iyileşme süreçlerinde önemli roller üstlenebilmekte, öğrencilerle etkileşim kurarak onlara duygusal ve psikolojik destek sunabilmektedirler (Bikar vd., 2021; Jeon vd., 2018; Uluğ vd., 2011).

1.4. Araştırmanın Önemi

Alanyazın incelendiğinde, afetlere yönelik tutum üzerinde, psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyinin etkili olduğu görülmektedir (Bikar vd., 2021; Bulut, Şen & Arslan, 2024; Güldü, 2023; Jeon vd., 2018; Uluğ vd., 2011; Yıldız & Yıldırım, 2022). Afetlere yönelik tutum, psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyi birbiriyle etkileşim halinde olup bireylerin afetlerle başa çıkma süreçlerini önemli ölçüde şekillendirmektedir. Bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını artırılması, sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi, afet bilincinin yaygınlaştırılması ve afetlere karşı daha dayanıklı bir toplum oluşturulmasında afetlere yönelik tutum, psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyi önemli bir rol oynamaktadır. Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireyler, sosyal destek alan bireyler ve afetlere yönelik tutum konusunda bilinçli olan bireyler, afetlere yönelik daha bilinçli ve hazırlıklı bir tutum sergileyebilmekte, psikolojik dayanıklılıkları artmakta ve afet sonrasında daha çabuk toparlanarak stresle daha etkili başa çıkabilmektedirler. Bu durum bireylerin, afetlerden daha az etkilenmesini sağlayarak bireylerin afetlere yönelik tutumunu olumlu yönde etkileyebilmektedir. Buna karşın, okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık, algılanan sosyal destek ve afet tutum düzeylerine yönelik araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Bulut, Şen & Arslan, 2024; Güldü, 2023; Yıldız & Yıldırım, 2022). Bu konuda yapılan çalışmaların daha çok nicel olduğu, öğrencilerle ve yetişkin bireylerle çalışıldığı (Bulut, Şen & Arslan, 2024; Nalbant, Şen & Şimşek Arslan, 2024) görülmektedir. Bu kapsamda, okul öncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutum, psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeylerinin belirlenmesi literatür açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, yapılan araştırmalar, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının ve algılanan destek düzeylerinin öğrenciler üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Bulut, Şen & Arslan, 2024; Yıldız & Yıldırım, 2022). Bu nedenle, böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuş olup, çalışmanın nicel ve tarama modelinde olması ve öğretmenlerle çalışılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları, psikolojik dayanıklılıkları ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasında; cinsiyetlerine, medeni durumlarına, yaşa, eğitim durumlarına, gelir düzeylerine, kıdem durumlarına ve çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılıkları ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılıkları ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma modeli olarak genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli seçilmiştir. Genel tarama modelleri, geçmişteki veya mevcut durumu olduğu gibi betimleyen; ilişkisel tarama modeli, birden fazla değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve bu değişimin derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk vd., 2015; Fraenkel & Wallen, 2009; Karasar, 2009).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye'de 2022-2023 eğitim-öğretim yılında farklı illerde görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2022-2023 eğitim-öğretim yılında random yöntemiyle seçilen Türkiye'nin sekiz farklı ilindeki (Ankara, Konya, İstanbul, Kahramanmaraş, Malatya, Şanlıurfa, Erzurum) anasınıfı ve bağımsız anaokullarında görev yapan 355 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü belirleme formülü kullanılarak hesaplama yapılmıştır (Büyüköztürk vd., 2015). Buna göre;

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}} ; n_0 = [(t \cdot S)/d]^2$$

n₀: Örneklem büyüklüğü tahmini

N: Evren büyüklüğü

T: Güven düzeyine karşılık gelen tablo değeri

d: Tahmini tolerans miktarı

S: Ölçülecek değişkenin evrendeki standart sapması

Evren büyüklüğü yaklaşık 3000 kişi olarak öngörülmüştür. Tolerans değeri d = ,05 ve standart sapma ise 0,5 olarak belirlenmiştir. Araştırmada anlamlılık düzeyi α = 0,05, güven düzeyi (1 - α) = 0,95 olarak alınmış ve güven düzeyine karşılık gelen t değeri 1,96 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada minimum örneklem sayısı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

$$n_0 = [(t \cdot S)/d]^2 = [(1.96 \cdot ,5)/,05]^2 = 384,16$$

$$n = 384,16 / [(1 + 384,16 / 3000)] = 340,56$$

Hesaplamalar sonucunda, ulaşılması gereken minimum örneklem sayısı 340,56 olarak belirlenmiş olup araştırmada 355 okul öncesi öğretmenine ulaşılmıştır.

Tablo 1

Okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları iller (f ve %)

Değişkenler (il)	f	%
Ankara	128	36,0
Konya	92	25,9
İstanbul	45	12,7
Kahramanmaraş	23	6,5
Malatya	28	7,9
Şanlıurfa	17	4,8
Erzurum	22	6,2
Toplam	355	100

Katılımcıların görev yaptıkları iller Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun 128 (%36) Ankara’da katıldığı, en az katılımın ise Şanlıurfa’da 17 (%4,80) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2

Okul öncesi öğretmenlerinin sosyo-demografik özellikleri (f ve %)

Değişkenler	Değişken Kategorileri	f	%
Cinsiyet	Kadın	319	89,86
	Erkek	36	10,14
Medeni durum	Evli	291	82
	Bekâr	64	18
Yaş	20-30 yaş	81	22,82
	31-40 yaş	123	34,65
	41 yaş ve üzeri	151	42,53
Eğitim düzeyi	Lisans	309	87,04
	Lisans üstü	46	12,96
Aylık gelir	20.000-30.000tl	211	59,44
	30.001-40.000tl	106	29,86
	40.001tl ve üzeri	38	10,70
Mesleki kıdem	0-5 yıl	78	21,97
	6-11 yıl	88	24,78
	12-17 yıl	101	28,45
	18 yıl ve üzeri	88	24,80
Çocuk sayısı	Çocuk yok	91	25,64
	1 çocuk	124	34,93
	2 çocuk	85	23,95
	3 çocuk ve üzeri	64	15,48

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 2’de görüldüğü üzere, katılımcıların büyük çoğunluğunu 319’unu (%89,86) kadınların oluşturduğu ve 291’inin (%82) evli olduğu görülmektedir. Katılımcıların 151’inin (%42,53) 41 yaş ve üzeri olduğu, 309’unun (%87,04) lisans mezunu olduğu, 211’inin (%59,44) aylık gelirinin 20.000-30.000 TL arasında olduğu, 101’inin mesleki kıdeminin 12-17 yıl (%28,45) arasında olduğu ve 124’ünün (%34,93) bir çocuğu olduğu belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak, Kişisel Bilgi Formu, Afet Tutum Ölçeği (ATÖ), Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu. Okul öncesi öğretmenlerden bilgi toplamak amacıyla literatür taraması yapıldıktan ve uzman görüşleri alındıktan sonra araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu oluşturulmuştur. Bu formda, okul öncesi öğretmenlerinin sosyo-demografik bilgilerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Afet Tutum Ölçeği (ATÖ). ATÖ, Türkan ve Kılıç (2017) tarafından geliştirilmiş olup, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç boyut ve toplamda 23 maddeden oluşmaktadır. ATÖ’den alınan puan ortalamasının yüksek olması, afet tutumunun yüksek olduğunu; düşük olması ise afet tutumunun düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeği oluşturan her bir madde, 5’li likert tipi derecelendirme ile "Hiç=1" ile "Tam=5" arasında puanlandırılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığına yönelik cronbach alfa katsayısı ,817 olarak hesaplanmıştır. ATÖ’nün bilişsel boyutu ,856, duyuşsal boyutu ,881 ve davranışsal boyutu ,820 olarak bulunmuştur. ATÖ’nün KMO değeri ,877, anlamlılık değeri ,000 ve serbestlik derecesi ise 253 olarak saptanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, verilerin orijinal faktör yapısıyla uyumlu olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada, cronbach alfa değeri ,838 olarak tespit edilmiştir.

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ). KPSÖ, Smith ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe'ye uyarlaması Doğan (2015) tarafından yapılmıştır. KPSÖ, bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını ölçmeyi amaçlayan 6 maddeden oluşan bir ölçek olup 5'li likert tipi derecelendirme kullanmaktadır. KPSÖ'den alınan puanın yüksek olması, psikolojik dayanıklılık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. KPSÖ'nün iç tutarlılık katsayısı ,83 olarak saptanmış; ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında, psikolojik dayanıklılık düzeyini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise ,62 ile ,69 arasında bulunmuştur (Doğan, 2015). Bu çalışmada, cronbach alpha değeri ,823 olarak tespit edilmiştir.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ). ÇBASDÖ, Zimet ve arkadaşları (1988) tarafından geliştirilmiştir. Türkiye'deki geçerlilik ve güvenirlik çalışması ise Eker ve Arkar (1995) tarafından yapılmıştır. ÇBASDÖ, algılanan sosyal destek unsurlarını belirlemek amacıyla tasarlanmış bir ölçektir. ÇBASDÖ, aile desteği boyutu, arkadaş desteği boyutu ve özel bir insan desteği boyutu olmak üzere ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, yedili likert tipi derecelendirme kullanmakta olup puanlama "1 = Kesinlikle hayır" ile "7 = Kesinlikle evet" arasında yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 84'tür. Alınan puanın yüksek olması, algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu ifade etmektedir (Eker & Arkar, 1995; Eker, 2001). Eker ve Arkar'ın (1995) araştırmasında, ölçeğin güvenirlik katsayıları ,80 ile ,95 arasında bulunmuştur. Bu çalışmada ise cronbach alpha değeri ,915 olarak saptanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin 8 farklı ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerden Google Form aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama sürecinde Kişisel Bilgi Formu, ATÖ, KPSÖ ve ÇBASDÖ kullanılmıştır. Çalışma öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmış olup bu doğrultuda araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul edenler çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada öncelikle bazı ölçme araçlarındaki maddelerin ters kodlamaları yapılmış, ardından kayıp veri analizi gerçekleştirilmiş ve kayıp veri olmadığı tespit edilmiştir. Bu işlemler tamamlandıktan sonra elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için normallik testi uygulanmış ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür.

Tablo 3

Dağılımın normalliği testi

Ölçekler	Çarpıklık	Basıklık
ÇBASDÖ	-,186	-,929
KPSÖ	,446	1,039
ATÖ	,074	1,691

Katılımcıların ÇBASDÖ, KPSÖ ve ATÖ normallik testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3'te görüldüğü üzere, katılımcıların ÇBASDÖ için çarpıklık değeri -,186, basıklık değeri ise -,929 olarak belirlenmiştir. KPSÖ'nün çarpıklık değeri ,446, basıklık değeri ise 1,039 olarak tespit edilmiştir. ATÖ'nün çarpıklık değeri ,074, basıklık değeri ise 1,691 olarak bulunmuştur. Çarpıklık değerinin +2 ile -2 aralığında olması, o değişkenin normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir (Leech vd., 2013). Diğer taraftan, basıklık indeksinin normal dağılımı gösteren değeri ise +3 ile -3 aralığındadır (George & Mallery, 2019). Yapılan analizler sonucunda, ölçeklerin normal dağılım ölçütlerini karşıladığı belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, araştırmada parametrik testler kullanılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırma sorularına yönelik gerçekleştirilen analizlerin sonuçları sırayla sunulmuştur.

3.1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ÇBASDÖ KPSÖ ve ATÖ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 4

Okul öncesi öğretmenlerinin ÇBASDÖ KPSÖ ve ATÖ düzeyleri

Ölçekler	$\bar{X}$	ss	Min	Max
ÇBASDÖ	4,675	1,296	12	84
KPSÖ	2,924	0,324	6	30
ATÖ	2,973	0,443	23	115

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların algılanan sosyal destek düzeyi ortalama puanı ($\bar{X} = 4,675$); psikolojik dayanıklılık düzeyi ortalama puanı ($\bar{X} = 2,924$) ve afet tutum düzeyi ortalama puanı ($\bar{X} = 2,973$) olarak hesaplanmıştır. Tablo 4 incelendiğinde, algılanan sosyal desteğin yüksek olduğu; psikolojik dayanıklılığın ve afet tutumunun ise düşük olduğu görülmektedir.

3.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin ÇBASDÖ KPDÖ ve ATÖ Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 5

Cinsiyete ilişkin T-testi sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
ÇBASDÖ	Kadın	316	4,72	1,303	355	2,249	,02*
	Erkek	39	4,23	1,164			
KPSÖ	Kadın	316	2,92	0,320		,037	,97
	Erkek	39	2,92	0,356			
ATÖ	Kadın	316	2,97	0,453		-,263	,79
	Erkek	39	2,99	0,362			

*p<,05

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($t = 2,249$, $p < ,05$), kadınların erkeklere oranla algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu buna karşın katılımcıların cinsiyetleri ile psikolojik dayanıklılık ve afet tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6

Medeni duruma ilişkin T-testi sonuçları

Ölçekler	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
ÇBASDÖ	Evli	291	4,66	1,302	355	-,403	,68
	Bekâr	64	4,73	1,276			
KPSÖ	Evli	291	2,89	0,313		-3,450	,00*
	Bekâr	64	3,04	0,343			
ATÖ	Evli	291	2,95	0,441		-1,875	,06
	Bekâr	64	3,06	0,448			

*p<,05

Tablo 6'daki t-testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların medeni durumları ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir fark olduğu ($p < ,05$) buna karşın, katılımcıların medeni durumları ile algılanan sosyal destek ve afet tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p > ,05$). Tablo 6'da ayrıca, bekâr katılımcıların evli katılımcılara göre daha yüksek psikolojik dayanıklılık düzeylerine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Yaş değişkenine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Ölçekler	Yaş	N	$\bar{X}$	ss	F	p
ÇBASDÖ	20-30 yaş	81	4,37	1,21	2,88	,05*
	31-40 yaş	123	4,72	1,18		
	41 yaş ve üzeri	151	4,79	1,40		
KPSÖ	20-30 yaş	81	2,99	0,37	8,86	,00*
	31-40 yaş	123	2,82	0,27		
	41 yaş ve üzeri	151	2,96	0,31		
ATÖ	20-30 yaş	81	2,98	0,41	,16	,84
	31-40 yaş	123	2,98	0,40		
	41 yaş ve üzeri	151	2,95	0,48		

*p<,05

Tablo 7 incelendiğinde, katılımcıların yaşları ile afet tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p > ,05$) buna karşın, katılımcıların yaşları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri ($p < ,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu saptanmıştır. Farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, anlamlı farklılığın 20-30 yaş grubuyla 41 yaş ve üzerindeki katılımcılar arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8

Eğitim durumuna ilişkin t Testi Sonuçları

Ölçekler	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
ÇBASDÖ	Lisans	309	4,85	1,211	355	7,298	,00*
	Lisansüstü	46	3,46	1,203			
KPSÖ	Lisans	309	2,93	0,331		2,146	,03*
	Lisansüstü	46	2,82	0,247			
ATÖ	Lisans	309	2,98	0,438		0,834	,40
	Lisansüstü	46	2,92	0,479			

*p<,05

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların eğitim durumuna göre algılanan sosyal destek ve psikolojik dayanıklılık düzeyi açısından anlamlı farklılık bulunduğu ($p < ,05$) ancak, eğitim durumu ile afet tutum düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p > ,05$). Buna ilave olarak, lisans mezunu olan katılımcıların algılanan sosyal destek ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin, lisansüstü mezunlarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9

Gelir düzeyine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Ölçekler	Yaş	N	$\bar{X}$	ss	f	p
ÇBASDÖ	20.000-30.000tl	211	4,77	1,23	1,94	,14
	30.001-40.000tl	106	4,47	1,49		
	40.001tl ve üstü	38	4,67	0,98		
KPSÖ	20.000-30.000tl	211	2,93	0,31	13,46	,00*
	30.001-40.000tl	106	2,82	0,31		
	40.001tl ve üstü	38	3,12	0,24		
ATÖ	20.000-30.000tl	211	2,93	0,43	2,65	,07
	30.001-40.000tl	106	3,05	0,49		
	40.001tl ve üstü	38	2,99	0,25		

*p<,05

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların gelir düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p < ,05$) saptanmıştır. Farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla Post Hoc testinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, anlamlı farklılığın 20.000-30.000 TL aylık gelire sahip katılımcılar ile 40.001 TL ve üzeri aylık gelire sahip

katılımcılar arasında olduğu görülmüştür ($p < ,05$). Buna karşın, katılımcıların gelir düzeylerine göre algılanan sosyal destek ve afet tutum düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 10

Kıdem durumuna ilişkin ANOVA testi sonuçları

Ölçekler	Yaş	N	$\bar{X}$	ss	F	p
ÇBASDÖ	0-5 yıl	78	3,66	0,92	29,09	,00*
	6-11 yıl	88	4,82	1,32		
	12-17 yıl	101	4,77	1,36		
	18 yıl ve üstü	88	5,31	0,90		
KPSÖ	0-5 yıl	78	2,79	0,35	7,54	,00*
	6-11 yıl	88	2,95	0,35		
	12-17 yıl	101	2,91	0,33		
	18 yıl ve üstü	88	3,02	0,18		
ATÖ	0-5 yıl	78	2,82	0,19	25,41	,00*
	6-11 yıl	88	2,73	0,56		
	12-17 yıl	101	3,18	0,46		
	18 yıl ve üstü	88	3,09	0,23		

* $p < ,05$

Tablo 10'da yapılan ANOVA testi sonucunda, katılımcıların kıdem durumuna göre algılanan sosyal destek, psikolojik dayanıklılık ve afet tutum düzeyi açısından anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < ,05$). Farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla Post Hoc testinden yararlanılmıştır. Bu test sonuçlarına göre, anlamlı farklılığın kıdemi 0-5 yıl olan katılımcılar ile kıdemi 18 yıl ve üzeri olan katılımcılar arasında olduğu saptanmıştır.

Tablo 11

Çocuk sayısına göre ANOVA testi sonuçları

Ölçekler	Yaş	N	$\bar{X}$	ss	f	p
ÇBASDÖ	Çocuk yok	91	4,62	1,24	,65	,00*
	1 çocuk	124	4,76	1,33		
	2 çocuk	85	4,72	1,28		
	3 çocuk ve üstü	55	4,48	1,32		
KPSÖ	Çocuk yok	91	2,99	0,33	6,02	,00*
	1 çocuk	124	2,83	0,31		
	2 çocuk	85	2,99	0,35		
	3 çocuk ve üstü	55	2,91	0,20		
ATÖ	Çocuk yok	91	3,04	0,41	3,86	,00*
	1 çocuk	124	2,86	0,54		
	2 çocuk	85	3,02	0,32		
	3 çocuk ve üstü	55	3,01	0,36		

* $p < ,05$

Tablo 11'de yapılan ANOVA testi sonucunda, katılımcıların çocuk sayısına göre algılanan sosyal destek, psikolojik dayanıklılık ve afet tutum düzeyi açısından anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < ,05$). Farklılığın kaynağını incelemek için Post Hoc testinden faydalanılmıştır. Bu test sonuçlarına göre, anlamlı farklılığın çocuğu olmayan katılımcılar ile bir çocuğu olan katılımcılar arasında bulunduğu tespit edilmiştir.

3.3. ÇBASDÖ KPSÖ ve ATÖ Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Tablo 12

Okul öncesi öğretmenlerinin algılanan sosyal destek psikolojik dayanıklı ve afet tutum düzeyleri arasındaki ikili korelasyonlar

Değişkenler	ÇBASDÖ	KPSÖ	ATÖ
ÇBASDÖ	1	,26**	,24**
KPSÖ		1	,12*
ATÖ			1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 12 incelendiğinde, psikolojik dayanıklılık ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = ,26$, $p < ,01$). Ayrıca, katılımcıların afet tutum ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında da pozitif yönde anlamlı ve zayıf bir ilişki saptanmıştır ($r = ,24$, $p < ,01$). Benzer şekilde, katılımcıların psikolojik dayanıklılıkları ile afet tutum düzeyleri arasında da pozitif yönde anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = ,12$, $p < ,01$).

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, katılımcıların cinsiyetlerine göre algılanan sosyal destek düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Yılmaz ve Aslan (2018) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırmada, kadınların erkeklere göre daha yüksek sosyal destek düzeylerine sahip olduğu saptanmıştır. Kırıkkaya ve diğerleri (2011) tarafından yapılan araştırmada da kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksek bir sosyal destek algısına sahip oldukları görülmüştür. Benzer bir şekilde, Kartal ve diğerlerinin (2015) araştırmasında da kadın öğretmenlerin yaşam memnuniyeti açısından erkek öğretmenlerden daha olumlu bir algıya sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, toplumsal cinsiyet rollerinin sosyal destek algısını etkileyebileceğini göstermektedir. Demirtaş vd.nin (2014) araştırmasında da erkek anaokulu öğretmeniyle diğer öğretmenlerin yeterli düzeyde işbirliği yapabilecekleri, erkek anaokulu öğretmenin sevgi, şefkat, merhametini kadın anaokulu öğretmeni kadar yansıtamayacağını ve çocukların öz bakım becerileri (temizlik, tuvalet alışkanlıkları gibi) konusunda zorluk çekebilecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, katılımcıların psikolojik dayanıklılık ve afet tutum düzeyi açısından cinsiyetlerine göre, anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Benzer bir şekilde, Bağcı (2022)'nin araştırmasında da okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılıklarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Buna karşın, bazı araştırmalarda öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığa ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaştığı bulunmuştur (Doğan & Yavuz, 2020; Hoşoğlu vd., 2018; Köse vd., 2023; Ulukan, 2020). Cinsiyetin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisi karmaşık olup, bireysel farklılıklar da önemli rol oynamaktadır. Psikolojik dayanıklılık ve afete yönelik tutum, birçok faktörden etkilenen ve kişisel özelliklere göre değişen kavramlardır.

Araştırmada, katılımcıların psikolojik dayanıklılıklarının medeni durumlarına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bazı çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Akgün, 2021; Ignatjeva & Bruk, 2020; Ryff & Heidrich, 1997). Buna karşın bazı araştırmalarda, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının medeni durumlarına göre farklılık göstermediği belirlenmiştir (Arslan & Tura, 2022; Bağcı, 2022; Bozkurt & Levent, 2021; Çolak vd., 2020; Dünder & Demirli, 2018; İnce & Demirhan, 2022; Nartgün & Mor, 2015). Araştırmada, bekâr öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının evli

öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bıçak (2021) tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırmada ise evli öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin bekâr öğretmenlere kıyasla anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, medeni durumun psikolojik dayanıklılık ve öznel iyi oluş üzerinde karmaşık etkileri olabileceğini göstermektedir. Araştırmalar incelendiğinde, medeni durumla ilgili sonuçların tutarlı olmadığı görülmektedir. Bazı araştırmalarda bekârların tükenmişlik düzeylerinin evlilerden daha yüksek düzeyde olduğu (Başol ve Altay, 2009) görülürken, bazı araştırmalarda ise medeni duruma göre gruplar arasında tükenmişlik düzeyi bakımından farklılık olmadığı görülmektedir (Akten, 2007; Yiğit, 2007). Ancak, medeni durum ile afet tutumu ve algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır, bu durum da medeni durumun bu değişkenler üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını ortaya koymaktadır. Evli öğretmenler genellikle aile içi dayanışma ve duygusal paylaşım yoluyla daha fazla destek alırken, bekar veya boşanmış öğretmenler daha fazla desteğe ihtiyaç duyabilmektedirler. Filiz (2014)'in araştırmasında da evli çalışanların bekar çalışanlara göre daha fazla işinden doyum sağladığı, ayrıca bekar öğretmenler ile boşanmış, dul ve eşinden ayrı yaşayan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Bu durumun nedeni olarak evli çalışanların aile yaşamındaki doyumun evliliğin işle ilgili beklentileri değiştirmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bireyin tükenmişlik durumuyla başa çıkabilmesinde ailenin sağladığı sosyal destek de önemli bir rol oynamaktadır (Telman & Ünsal, 2004; Bostancıoğlu, 2008). Buna ilave olarak Uygur (2024) tarafından yapılan bir araştırmada ise deprem sonrası duygusal destek alan öğrencilerin daha hızlı iyileşme sağladığı ve semptomlarda azalma gözlemlendiği belirlenmiştir. Bu bulgular, sosyal desteğin bireylerin psikolojik iyilik halleri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ve kriz anlarında destek mekanizmalarının etkinliğinin ruhsal sağlığı koruma ve iyileştirme açısından kritik olduğunu göstermektedir.

Araştırmada, katılımcıların yaşları ile algılanan sosyal destek ve afet tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenirken, yaş ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırma, yaşın psikolojik dayanıklılık üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu ve farklı yaş gruplarının dayanıklılık düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Özellikle, 31-40 yaş grubu ile 41-50 yaş grubu arasında belirgin farklar gözlemlenmiştir. Genç öğretmenler daha fazla enerji ve yenilikçi bakış açılarıyla zorluklarla başa çıkma becerilerine sahipken, daha olgun öğretmenler ise yaşam deneyimleri nedeniyle farklı dayanıklılık düzeylerine ulaşmaktadır. Ayrıca, göreve yeni başlayan ve 51 yaş üstü öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu doğrultuda, genç öğretmenlerin, sosyal destek arayışında oldukları, stresle başa çıkma becerileri ve psikolojik dayanıklılık konusunda iyi oldukları; yaşlı öğretmenlerin de yaşam deneyimleriyle yüksek bir psikolojik dayanıklılık düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Benzer bir şekilde, Akgün (2021), Köse ve diğerlerinin (2023) araştırmalarında da öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının yaşa bağlı olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır. Damásio ve diğerlerinin (2013) çalışmaları, öğretmenlerin hayatı anlamlandırma biçimlerinin psikolojik dayanıklılıklarını etkilediğini, geçmiş yaşam deneyimlerinin ise mevcut ve gelecekteki psikolojik dayanıklılık düzeylerini şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu etkilerin yaş gruplarına göre farklılık göstermesi, bireylerin yaşam süreçleri boyunca edindikleri deneyimlerin, özellikle duygusal ve psikolojik dayanıklılık üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir (Ryff & Heidrich, 1997). Bu bağlamda, yaşın yalnızca sosyal destek ve afet tutumlarıyla değil aynı zamanda bireylerin psikolojik dayanıklılıklarıyla da ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın, bazı araştırmalarda öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının yaşa göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Bağcı, 2022; Özgüray vd., 2023).

Araştırmada, katılımcıların eğitim durumları açısından psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunması, eğitim seviyesinin bu iki alanda etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Araştırma,

eğitim durumu yüksek öğretmenlerin daha fazla sosyal destek ve psikolojik dayanıklılığa sahip olabileceğini, bunun da mesleki yeterlilik ve yaşam becerileriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Ancak, afet tutumlarıyla ilgili eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır, bu da afetlere yönelik tutumların daha çok bireysel deneyimlere ve toplumsal faktörlere bağlı olabileceğini göstermektedir. Bu durum, afetlerle başa çıkma becerilerinin geliştirilmesi için farklı stratejiler ve eğitim programlarına ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Buna ilave olarak araştırmada, lisans mezunu olan katılımcıların lisansüstü mezunlarına oranla, psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Akgün (2021), Kurt ve Aslan (2020) tarafından yapılan araştırmalar, eğitim durumunun hem okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin hem de okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi, bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını ve yaşam becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler, daha iyi problem çözme ve stresle başa çıkma becerilerine sahip olup zorlu koşullar karşısında daha dayanıklı olmaktadır. Özellikle öğretmenler ve ebeveynler gibi çocukların gelişiminde önemli rol oynayan bireylerin psikolojik dayanıklılığı, çocukların duygusal gelişimini de etkileyebilmektedir (Terzi, 2008). Bu nedenle, eğitim programlarının akademik bilgi dışında psikolojik dayanıklılığı arttıran stratejiler de içermesi gereklidir. Ayrıca, lisans mezunu bireylerin daha geniş sosyal çevre ve iletişim becerilerine sahip olmalarının, dayanıklılık üzerinde olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bulguları, lisans mezunu katılımcıların algılanan sosyal destek, psikolojik dayanıklılık ve afet tutum düzeyinin lisansüstü mezunlarına kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Karakoç (2022)'un araştırmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durum, eğitim seviyesinin etkisini ortaya koyan önemli bir bulgudur. Lisans mezunlarının, özellikle okul öncesi eğitimde, daha fazla sosyal destek ve dayanıklılık hissi yaşayabilmeleri, onların daha yoğun bir sosyal çevreye sahip olmaları veya aile ve arkadaşlarından daha fazla destek alıyor olmaları ile ilişkili olabilir. Ayrıca, öğretmenlerin iş deneyimleri ve sahada geçirdikleri süre zarfında geliştirdikleri dayanıklılık ve afet tutumları da etkili olabilir. Diğer yandan, lisansüstü eğitimi tamamlamış olan öğretmenler, akademik olarak daha fazla bilgi ve beceriye sahip olsalar da bu durumun sosyal destek veya psikolojik dayanıklılık üzerinde olumsuz bir etkisi olabileceği düşünülmektedir. Lisansüstü eğitim, genellikle daha fazla sorumluluk ve stres getirebilir; bu da bazı bireylerin sosyal destek sistemlerini etkileyebilir veya zayıflatır. Bu bulgular, eğitim sisteminin öğretmenlerin psikolojik ve sosyal durumları üzerindeki etkisini anlamak için dikkate değer bir perspektif sunmaktadır. Lisans düzeyindeki öğretmenlerin, deneyim ve sosyal destek açısından daha avantajlı olmalarının, onların mesleki tatmin düzeyi ve çocukların gelişimi üzerindeki etkilerinin araştırılması gerekmektedir. Bağcı (2022) tarafından gerçekleştirilen başka bir araştırmada ise okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılıklarının eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Araştırmada, katılımcıların psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile afet tutum düzeylerinin gelir düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği; algılanan sosyal destek düzeyi açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Benzer bir şekilde, Kurt ve Aslan (2020)'ın araştırmasında da okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin psikolojik dayanıklılıklarının gelir seviyesine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna ilave olarak, Seyle ve diğerlerinin (2013) öğretmenlerle yaptıkları araştırmalarında da düşük sosyoekonomik düzey travma sonrası sıkıntıya karşı savunmasızlıkla ilişkilendirilmiştir. Sonuç olarak, yüksek gelir düzeyinin, okul öncesi öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyini ve afet tutum düzeyini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Yüksek geliri bulunan öğretmenlerin, genellikle iyi yaşam koşullarına ve geniş bir sosyal çevreye sahip olmaları nedeniyle algılanan sosyal destek düzeylerinin de daha yüksek olması beklenmektedir. Benzer bir şekilde, öğretmenlerin yüksek gelir düzeyine sahip olmaları onların stresle başa çıkma becerilerini güçlendirerek psikolojik dayanıklılıkları üzerinde olumlu bir etki yaratabilmektedir.

Araştırmada, mesleki kıdemi daha fazla olan öğretmenlerin, algılanan sosyal destek, afet tutum ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin diğer öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kıdemli öğretmenlerin deneyimlerinin, yılların getirdiği birikimin, algılanan sosyal destek, psikolojik dayanıklılık ve afet tutum düzeyi üzerinde olumlu etkiler yarattığına ve uygun bir eğitim-öğretim ortamı oluşturmada önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Bazı çalışmalarda, deneyimli öğretmenlerin stresle başa çıkma stratejilerinin daha gelişmiş olduğu ve bu nedenle psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğunu belirlenmiştir (Akgün, 2021; Bozkurt & Levent, 2021). Özellikle daha kıdemli öğretmenlerin, deneyimleri sayesinde zorlu durumlarla başa çıkma becerilerinin ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin arttığı görülmektedir. Buna karşın, Bağcı (2022)'nin araştırmasında ise katılımcıların psikolojik dayanıklılıklarının kıdem durumuna göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Yılmaz ve Aslan (2018) 'ın araştırmasında ise lise öğretmenlerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin hizmet sürelerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmada katılımcıların, psikolojik dayanıklılık ve afet tutum düzeyinin çocuk sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Araştırmada, anlamlı farklılığın çocuk sahibi olmayanlarla bir çocuğu olan katılımcılar arasında olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olmanın öğretmenler açısından hem olumlu hem de olumsuz etkileri olabilmektedir. Çocuk sahibi olmanın getirdiği stres ve sorumlulukları yönetebilme becerisi onların psikolojik dayanıklılıklarıyla ilgili bir durum olarak görülmektedir. Çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin, çocukların güvenliğine ilişkin doğrudan bir kaygıları olmadığı için afete yönelik olarak farklı bir tutum sergileyebilmektedirler. Kurt ve Aslan (2020)'ın araştırmasında okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin psikolojik dayanıklılıklarının çocuk sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ancak, bu çalışmanın sonuçları katılımcıların çocuk sayısına göre algılanan sosyal destek düzeyinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu durum, annelerin çocuk sayısının, psikolojik dayanıklılıkları üzerinde daha belirgin bir etki yarattığını, öğretmenlerin ise sosyal destek algılarının çocuk sayısından bağımsız olduğunu gösterebilir. Okul öncesi öğretmenlerin çocuk sahibi olmalarının, onların sosyal destek düzeylerini arttırabileceği gibi azaltılabileceği de düşünülmektedir. Bu durum, katılımcıların sosyal çevrelerine bağlı olarak değişebilmektedir.

Araştırmada, katılımcıların psikolojik dayanıklılıkları ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında pozitif ancak zayıf bir ilişki bulunması, sosyal desteğin önemini gözler önüne sererken, psikolojik dayanıklılığın daha karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, sosyal desteğin, öğretmenlerin stresle başa çıkma yetenekleri üzerinde olumlu bir etkisi olabileceğini, ancak tek başına psikolojik dayanıklılığı yeterince açıklamadığını göstermektedir. Algılanan sosyal desteğin yüksek olması, genellikle psikolojik dayanıklılıkla ilişkili bir durum olarak görülmektedir. Benzer bir şekilde, Gün (2021)'ün araştırmasında da algılanan sosyal destek ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin %33.4 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Algılanan sosyal destek ile afet tutumu arasında pozitif ama zayıf bir ilişki bulunmuştur. Bu durum, algılanan sosyal desteğin öğretmenlerin afetlere yönelik tutumlarını etkileyebileceğini gösterirken, afet tutumlarının daha geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yüksek algılanan sosyal destek, psikolojik dayanıklılığı arttırmakta, afetlere yönelik daha etkili başa çıkma yöntemlerine olanak sağlamaktadır. Buna karşın, Karakaya Aydın (2019)'ın araştırmasında ise sosyal destek ile travma semptomatolojisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Tuna Borucu (2024)'nin araştırmasında, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma, öğretmenlerin sıkıntılı zamanlardan sonra kendilerini hızlı bir şekilde toplama yeteneklerinin, algılanan sosyal destek düzeyleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Gün (2021) tarafından yapılan araştırmada yaşam becerileri ve algılanan sosyal desteğin, öğretmenlerin psikolojik

dayanıklılığını olumlu yönde etkilediğini ve bu konuda yapılacak müdahalelerin öğretmenlerin kendilik algılarını artırma potansiyeline sahip olduğunu göstermiştir. Tuna Borucu (2024) ve Gün (2021) tarafından elde edilen bulgular, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında önemli ve anlamlı ilişkilerin var olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, öğretmenlerin duygusal ve psikolojik dayanıklılıklarının desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

5. Öneriler

Araştırma sonucunda, araştırmacılara, eğitimcilere ve uygulayıcılara aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. Bu çalışmada, katılımcıların afetlere yönelik tutumları, psikolojik dayanıklılıkları ve algılanan sosyal destek düzeyleri, cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, kıdem durumu ve çocuk sayısı gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular doğrultusunda, farklı eğitim kademelerindeki öğretmenlerle benzer araştırmalar yapılabilir.
2. Katılımcıların afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılıkları ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, pozitif yönde anlamlı ancak zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin, afetlere yönelik tutumları üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Bu kapsamda farklı eğitim kademelerindeki öğretmenlerle farklı veri toplama araçlarıyla benzer çalışmalar yapılabilir.
3. Bu çalışmada ele alınan faktörler dikkate alındığında, daha kapsamlı ve derinlemesine bir anlayış geliştirmek amacıyla nitel araştırmalar yapılabilir.
4. Afetlere yönelik tutum, psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek etkileşiminin, karmaşık ve çok boyutlu olduğunu göz önünde bulundurarak, farklı değişkenleri içeren araştırmalar yapılabilir.
5. Öğretmenlerin afetlere yönelik tutumlarını, psikolojik dayanıklılıklarını ve algılanan sosyal destek düzeylerini artırıcı eğitim programları düzenlenerek öntest-sontest-izleme testi desenli araştırmalar yapılabilir.
6. Eğitim kurumları yöneticileri ve politika yapıcılar, öğretmenlerin, afetlere yönelik tutumlarını, psikolojik dayanıklılık düzeylerini ve algılanan sosyal destek düzeylerini desteklemek için çalışmalar yapabilirler.

ETİK BEYAN

"Okul Öncesi Öğretmenlerinin Afetlere Yönelik Tutumları ile Psikolojik Dayanıklılık ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 18.08.2023 tarih ve 08/9 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.

Kaynakça

Adeagbo, A., Daramola, A., Carim-Sanni, A., Akujobi, C., & Ukpong, C. (2016). Effects of natural disasters on social and economic well-being: A study in Nigeria. *International journal of disaster risk reduction*, 17, 1-12.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ijdrr.2016.03.006>

- Akgün, Ö. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyum düzeylerinin incelenmesi (Master's thesis, Anadolu University).
- Akten, S. (2007). "Rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Edirne, 2007.
- Amanat, N., Khankeh, H., Hosseini, M. A., Mohammadi, F., Sadeghi, A., & Aghighi, A. (2013). The Effect of Earthquake Preparedness Training to Male High School Students On Families' Preparedness in Eshtehard City in 2010-2011.
- Arslan, A., & Tura, G. (2022). Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi: Yüksekova örneği. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 212-234.
- Aydın, M., & Egemberdiyeva, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 37-53.
- Bağcı, M. (2022). *Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Master's thesis, Pamukkale University).
- Başol, G., & Altay, M. (2009). Eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 58(58), 191-216.
- Bateman, A., & Robinson, P. (2020). The Christchurch earthquake: lessons from the real-life experiences of early childhood teachers: Special Issue: 'Preparing Early Childhood Teachers to Assist Children Who Are Caught in Disasters'. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 41(4), 325-337. <http://dx.doi.org/10.1080/10901027.2019.1654049>
- Bıçak, M. (2021). Sınıf öğretmenlerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile mesleki tükenmişlikleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Bikar, S. S., Rathakrishnan, B., Kamaluddin, M. R., Che Mohd Nasir, N., & Mohd Nasir, M. A. (2021). Social sustainability of post-disaster: how teachers enable primary school students to be resilient in times of Ranau earthquake. *Sustainability*, 13(13), 7308. <http://dx.doi.org/10.3390/su13137308>
- Briner, R. B. (2000), Relationship between work environments, psychological environments and psychological well-being. *Occupational Medicine*, 50(5), 229-303. <http://dx.doi.org/10.1093/occmed/50.5.299>
- Bostancıoğlu, S. (2008). *The effect of working values on the relationship between job satisfaction and turnover intention* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Bozkurt, D. & Levent, F. (2021). Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(44), 7968-8000. <https://doi.org/10.26466/opus.937692>
- Bulut, S., Şen, G., & Arslan, B. Ş. (2024). Afete Hazırlık Perspektifinden Hemşirelik Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık, Fiziksel Aktivite ve Afete Müdahale Öz Yeterlik Düzeylerinin İlişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(3), 339-349. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.1459929>
- Büyükoztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri.

- Byun, S., Zhao, X., Buettner, C. K., Chung, S.A. & Jeon, L. (2022). Early childhood teachers' psychological well-being and responsiveness toward children: a comparison between the U.S. and South Korea. *Teaching and Teacher Education*, 114, 103705. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103705>
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological bulletin*, 98(2), 310. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Cohen, L. H., McGowan, J., Fooskas, S., & Rose, S. (1984). Positive life events and social support and the relationship between life stress and psychological disorder. *American Journal of Community Psychology*, 12(5), 567-587. <http://dx.doi.org/10.1007/BF00897213>
- Çelik, A. A., & Gündoğdu, K. (2022). Öğretmenlerin Afete Hazırlık Düzeyleri İle İlkokullardaki Afet Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşleri. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 77-112. <https://doi.org/10.31463/aicusbed.1057401>
- Çolak, K. P., Doğan, N. & Şensoy, N. (2020). Sağlık çalışanlarında psikolojik iyi oluş düzeyi ile sanal ortamda yalnızlık düzeyi arasındaki ilişki. *Türk Aile Hekimleri Dergisi*, 24 (1), 41-50.
- Damásio, B. F., Melo, R. L. P. D. & Silva, J. P. D. (2013). Meaning in life, psychological wellbeing and quality of life in teachers. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 23(54), 73-82. <https://doi.org/10.1590/1982-43272354201309>
- Demirtaş, H., Demir, H. C., & Demir, M. (2014). Türkiye'deki anaokullarında erkek öğretmen algısı. *International Journal of Early Childhood Education Research*.
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Doğan, T., & Yavuz, K. (2020). Yetişkinlerde psikolojik dayanıklılık, olumlu çocukluk deneyimleri ve algılanan mutluluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12, 312-330. <https://doi.org/10.18863/pgy.750839>
- Dumont, M., & Provost, M. A. (1999). Resilience in adolescents: Protective role of social support, coping strategies, self-esteem, and social activities on experience of stress and depression. *Journal of youth and adolescence*, 28(3), 343-363. <http://dx.doi.org/10.1023/A:1021637011732>
- Dündar, Z. & Demirli, C. (2018). Medeni durumları farklı olan çalışanların psikolojik iyi olma düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Educational Reflections*, 2(2), 1-10.
- Eker, D. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12, 17-25.
- Eker, D., & Arkar, H. (1995). Factorial structure, validity, and reliability of the multidimensional scale of perceived social support. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34).
- Faupel, C. E., & Styles, S. P. (1993). Disaster education, household preparedness, and stress responses following Hurricane Hugo. *Environment and Behavior*, 25(2), 228-249. <https://doi.org/10.1177/0013916593252004>
- Fava, G. A., & Tomba, E. (2009). Increasing psychological well-being and resilience by psychotherapeutic methods. *Journal of personality*, 77(6), 1903-1934. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2009.00604.x>

- Felix, E., Hernández, L. A., Bravo, M., Ramirez, R., Cabiya, J., & Canino, G. (2011). Natural disaster and risk of psychiatric disorders in Puerto Rican children. *Journal of abnormal child psychology*, 39, 589-600. <https://doi.org/10.1007/s10802-010-9483-1>
- Fothergill, A., & Peek, A. (2004). Poverty and disasters in the United States - a review of recent sociological findings. *Natural Hazards*, 32, 89-110. <https://doi.org/10.1023/B:NHAZ.0000026792.76181.d9>
- Fraenkel, Jack R., & Wallen, Norman E. (2009). How to design and evaluate research in education (Seventh ed.). McGraw-Hill.
- George, D., & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Gülaçtı, F. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. *Procedia-Social and behavioral sciences*, 2(2), 3844-3849. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.602>
- Güldü, Ö. (2023). Afet bilinci ve stresli durumlarla başa çıkma arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(3), 638-658. <https://doi.org/10.35341/afet.1286918>
- Gün, S. (2021). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık, yaşam becerileri ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Necmettin Erbakan University).
- Hisli Şahin, N., Yılmaz, B., & Batgün, A. (2011). Psychoeducation for children and adults after the Marmara earthquake: an evaluation study. *Traumatology*, 17(1), 41-49. <https://doi.org/10.1177/1534765610395624>
- Hoşoğlu, R., Kodaz, A. F., Bingöl, T. Y., & Batk, M. V. (2018). Öğretmen adaylarında psikolojik dayanıklılık. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(14), 217-239. <https://doi.org/10.26466/opus.405751>
- Ignatjeva, S. & Bruk, Z. (2020). The research of psychological well-being predictors: comparative study of teachers in Latvia and Russia. 12th International Conference on Education and New Learning Technologies. 7302-7311. <https://doi.org/10.21125/edulearn.2020.1871>
- İnce, A. & Demirhan, G. (2022). Covid 19 sürecinde öğretmenlerin pozitif liderlik algıları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 10-22. <https://doi.org/10.29065/usakead.1089121>
- Jeon, L., Buettner, C. K. & Grant, A. A. (2018). Early childhood teachers' psychological well-being: Exploring potential predictors of depression, stress, and emotional exhaustion. *Early Education and Development*, 29(1), 53-69. doi: <https://doi.org/10.1080/10409289.2017.1341806>
- Karairmak, Ö. (2006). Psikolojik dayanıklılık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142. <https://doi.org/10.17066/pdrd.22262>
- Karakoç, Ö. (2022). *Yetişkinlerdeki psikolojik dayanıklılık ile anne baba tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Karasar, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-ilkeler-teknikler. *Nobel Yayın Dağıtım*.
- Kartal, S. E., & Özdemir, R. Y. V. T. Y. (2015). Öğretmenlerde algılanan örgütsel destek düzeyi ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (24), 477-504.

- Keyes, C.L., Shmotkin, D. & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.1007>
- Kırıkkaya, E. B., Ünver, A. O., & Çakın, O. (2011). İlköğretim fen ve teknoloji programında yer alan afet eğitimi konularına ilişkin öğretmen görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(1), 24-42.
- Klag, S., & Bradley, G. (2004). The role of hardiness in stress and illness: An exploration of the effect of negative affectivity and gender. *British Journal of Health Psychology*, (9), 137-161. <http://dx.doi.org/10.1348/135910704773891014>
- Köse, A., Kartal, İ., & Uzun, M. (2023). Öğretmenlerin Psikolojik dayanıklılıkları ve Yaşam Doyumları: 6 Şubat 2023 Depremi Sonrası Bir Araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 94-115.
- Kurt, H., & Aslan, D. (2020). Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin öz-yeterlik, psikolojik dayanıklılık ve ebeveyn tutumlarının incelenmesi. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 211-240. <https://doi.org/10.21798/kadem.2021266729>
- Leech, N., Barrett, K., & Morgan, G. A. (2013). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation*. Routledge.
- Maddi, S. R., & Khoshaba, D. M. (1994). Hardiness and mental health. *Journal of Personality Assessment*, 63(2), 265-274. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa6302_6
- McDonald, R. (2003) Introduction to natural and man-made disasters and their effects on buildings. Elsevier.
- Mutch, C. (2021). The role of schools in helping communities copes with earthquake disasters: the case of the 2010–2011 New Zealand earthquakes. In *Earthquake Disasters* (pp. 63-83). Routledge.
- Nalbant, S., Şen, G., & Şimşek Arslan, B. (2024). Afete Hazırlık Perspektifinden Hemşirelik Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık, Fiziksel Aktivite ve Afete Müdahale Öz Yeterlik Düzeylerinin İlişkisi. *SDU Journal of Health Science Institute/SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 15(3). <https://doi.org/10.22312/sdusbed.1459929>
- Nartgün, Ş.S. & Mor, K.D. (2015). Öğretmenlerin görüşlerine göre etik liderlik ve psikolojik dayanıklılık ilişkisi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 269-290.
- Özgüray, Ö., Özgüray, A., Uysal, M., Solak, B., Çövu, R., & Uludağ, C. A. (2023). Öğretmenlerin Psikolojik dayanıklılık Düzeyleri. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(93), 616-627. <https://doi.org/10.26450/jshsr.3582>
- Ryff, C. D., & Heidrich, S. M. (1997). Experience and well-being: Explorations on domains of life and how they matter. *International Journal of Behavioral Development*, 20(2), 193–206. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/016502597385289>
- Sameroff, A. J., & Seifer, R. (1990). Early contributors to developmental risk. *Risk and protective factors in the development of psychopathology*, 52-66. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1017/CBO9780511752872.006>
- Seeman, T. E. (1996). Social ties and health: The benefits of social integration. *Annals of epidemiology*, 6(5), 442-451. [https://doi.org/10.1016/S1047-2797\(96\)00095-6](https://doi.org/10.1016/S1047-2797(96)00095-6)
- Seligman, M. E., & Csikszentmihalyi, M. (2000). *Positive psychology: An introduction* (Vol. 55, No. 1, p. 5). American Psychological Association. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.55.1.5>

- Sevim, Y. (2024). Deprem Nedeniyle Zorunlu Göçe Maruz Kalan Aileler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 12(40), 297-330. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1492561>
- Seyle, D. C., Widyatmoko, C. S., & Silver, R. C. (2013). Coping with natural disasters in Yogyakarta, Indonesia: A study of elementary school teachers. *School Psychology International*, 34(4), 387-404. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/0143034312446889>
- Shrestha, N., & Gopal, B. (2021). Psychological Problems among Children Three Years after the Earthquake in Nepal. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 17(2), 12-34. <https://doi.org/10.1177/0973134220210202>
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Jennifer Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15, 194-200. <https://doi.org/10.1080/10705500802222972>
- Sorias, O. (1988). Sosyal desteklerin ruhsal sağlığı koruyucu etkisinin depresyonlu ve sağlıklı kontrollerde araştırılması. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(3), 1033-1039.
- Sorias, O., (1988b). Yaşam stresine karşı koruyucu olarak sosyal destekler, Edebiyat Fakültesi Yayınları, *Seminer Psikoloji (Özel sayı)*, 805-811.
- Stokes, J. P., (1985). The relation of social network and individual difference variables to loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 981-990. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.48.4.981>
- Taylor, S. E. (2011). Social support: A review. *The Oxford handbook of health psychology*, 1, 189-214.
- Telman, P., & Ünsal, P. (2004). *Çalışan memnuniyeti*. Epsilon Yayıncılık.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(29), 1-11. <https://doi.org/10.17066/pdrd.34849>
- Thoits, P. A. (1995). Identity-relevant events and psychological symptoms: A cautionary tale. *Journal of Health and Social Behavior*, 72-82. <https://doi.org/10.2307/2137288>
- Tugade, M. M., & Fredrickson, B. L. (2004). Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negative emotional experiences. *Journal of personality and social psychology*, 86(2), 320.
- Tuna Borucu, T. (2024). Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Master's thesis, Pamukkale University).
- Turner, R. J., Frankel, B. G., & Levin, D. M. (1983). Social support: Conceptualization, measurement, and implications for mental health. *Research in community & mental health*.
- Türkan, A. H., & Kılıç, İ. (2017). Üniversite öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutta afetlere yönelik tutumlarına ilişkin bir betimleme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 114-127.
- Uludağ, Z. (2008). İnsan ve mekân ilişkisinde okul. *Eğitime Bakış Dergisi*, 11, 23-31.
- Uluğ, M., Özden, M. S. & Eryılmaz, A. (2011). The effects of teachers' attitudes on students' personality and performance. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 738-742. doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.144>

- Ulukan, M. (2020). Öğretmenlerin mutluluk ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 13(73).
- Uygur, S. (2024). Depremi Yaşamış Üniversite Öğrencilerin Sosyal Destek Ağlarına İlişkin Algı Ve Görüşleri. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1-Deprem Özel Sayısı), 697-723. <https://doi.org/10.54688/ayd.1409163>
- Wethington, E., & Kessler, R. C. (1986). Perceived support, received support, and adjustment to stressful life events. *Journal of Health and Social behavior*, 78-89. <https://doi.org/10.2307/2136504>
- Yıldırım, K., & Dilekmen, M. (2025). Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Depremin Travmatik Etkileri: Nitel Bir Çalışma. *Turkish Journal of Educational Studies*, 12(1), 29-55. <https://doi.org/10.33907/turkjes.1581343>
- Yıldız, C. Ç., & Yıldırım, D. (2022). The effects of disaster nursing education program on beliefs in general disaster preparedness, disaster response self-efficacy, and psychological resilience in nursing students: A single-blind, randomized controlled study. *Nursing education perspectives*, 43(5), 287-291. <https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000001011>
- Yılmaz, E., & Aslan, S. (2018). Lise Öğretmenlerinde Tükenmişlik, İş Doyumu Ve Algılanan Sosyal Destek: Bursa İli Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1861-1886. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.18.39790-439327>
- Yiğit, A. (2007). Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İş Doyumu Tükenmişlik ve Ruh Sağlığı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zimet, G., Dahlem, N., Zimet, S. & Farley, G. (1988). The Multidimensional Scale of the Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*. 55, 610-617. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5201_2

Extended Abstract

Purpose

Studies have determined that disasters cause deep cognitive and psychological effects on students and teachers, such as trauma, depression, fear, anxiety, and sadness. Due to these effects of disasters on students and teachers, students and teachers need support. This situation has encouraged research on how teachers and students can cope with psychological problems after a disaster and how to increase their resilience (Bateman & Robinson, 2020; Mutch, 2021; Shrestha & Gopal, 2021). Studies show that psychological resilience is important in coping with disasters and that self-esteem and psychological resilience are related. Individuals with high psychological resilience can more easily pull themselves together and manage the stress process experienced (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Perceived social support is defined as the general impressions of an individual about whether their social environment is sufficiently supportive (Sorias, 1988b). Perceived social support includes beliefs that help can be sought from individuals or groups when needed (Cohen & Wills, 1985; Seeman, 1996; Taylor, 2011; Thoits, 1995; Turner, Frankel, & Levin, 1983; Wethington & Kessler, 1986). In this context, teachers also have important roles in both pre- and post-disaster recovery. Teachers provide emotional and psychological support to students by interacting with them after a disaster (Bikar et al., 2021). In this context, determining the disaster perception levels, psychological resilience levels, and perceived social support levels of preschool teachers is important for the literature. In this direction, the aim of this study is to examine the relationship between preschool teachers' attitudes towards disasters and their levels of psychological resilience and perceived social support. In line with this purpose, the following sub-objectives were determined:

1. Is there a significant difference between preschool teachers' attitudes towards disasters, psychological resilience and perceived social support levels according to their gender, marital status, age, education level, income level, seniority and number of children?
2. Is there a significant relationship between preschool teachers' attitudes towards disasters, psychological resilience and perceived social support levels?

Method

In this study, the relationship between preschool teachers' attitudes towards disasters and their psychological resilience and perceived social support levels was examined. The research was conducted using the random sampling method. The relational screening model was selected from general screening models as the research model (Büyüköztürk et al., 2015; Fraenkel & Wallen, 2009; Karasar, 2009).

Results

In the study, it was found that there was a significant difference in terms of perceived social support level of preschool teachers according to their gender. On the other hand, it was found that there was no significant difference in terms of psychological resilience and disaster attitude level of preschool teachers according to their gender. In the study, it was found that the psychological resilience levels of preschool teachers differed according to their marital status. Despite this, it was found that there was no significant difference between marital status of preschool teachers and perceived social support levels and disaster attitude levels. In the study, it was found that there was no significant difference between the ages of preschool teachers and perceived social support levels and disaster attitude levels. Despite this, it was found that there was a significant difference between the ages of preschool teachers and psychological resilience levels. When the perceived social support, psychological resilience and disaster attitude levels of preschool teachers were examined according to their educational status in the study, it was found that there was a significant difference in terms of perceived social level and psychological resilience level; however, there was no difference in terms of disaster attitude level. In the study, it was seen that the psychological resilience levels and disaster attitude levels of preschool teachers differed significantly with their income levels. On the other hand, it was found that the perceived social support levels of preschool teachers did not differ significantly according to their income levels. In the study, it was found that the perceived social support level, psychological resilience level and disaster attitude level differed significantly according to the seniority status of preschool teachers. In the study, it was determined that the psychological resilience level and disaster attitude level of preschool teachers differed significantly according to the number of children. On the other hand, it was found that the perceived social support level of preschool teachers did not differ significantly according to the number of children. When the relationship between the attitudes of preschool teachers towards disasters and the levels of psychological resilience and perceived social support was examined, it was found that the relationship was positively significant and weak. High perceived social support is generally seen as a situation related to psychological resilience. Because perceived social support can increase the ability to cope with stress and difficult life events. It was also found that there was a positively significant and weak relationship between the perceived social support level of preschool teachers and the level of disaster attitude. Having high perceived social support enables preschool teachers to use more effective coping methods for disasters and can also be an important source of confidence during disasters. In Tuna Borucu's (2024) research, it was determined that there was a significant relationship between teachers' psychological resilience and social support, and that most teachers were able to recover

quickly after difficult times. Similarly, in Gün's (2021) research, it was found that life skills and perceived social support explained 31,8% of the variance in self-perception, which is one of the sub-dimensions of psychological resilience.

When the research findings are evaluated in general, similar studies can be conducted with teachers at different levels of education. In this study, the variables of gender, marital status, age, education level, income level, seniority status and number of children were examined on the attitudes of preschool teachers towards disasters, psychological resilience levels and perceived social support levels. Similar studies can be conducted with teachers at different levels of education. Considering the factors discussed in this study, qualitative studies can be conducted in order to examine the events and facts in a holistic manner in a realistic environment. Considering that the interaction of attitudes towards disasters, psychological resilience and perceived social support is complex and multidimensional, studies including different variables can be conducted. Pretest-posttest studies can be conducted by organizing training programs to increase teachers' attitudes towards disasters, psychological resilience and perceived social support levels.